

USPJEŠAN START VJERONAUKA U SREDNJIM ŠKOLAMA

Katehetski salezijanski centar u Zagrebu, kome je povjerena organizacija i pedagoška artikulacija vjerskog odgoja u srednjim školama, organizirao je 10. i 11. 04. savjetovanje s direktorima srednjih škola u dvorani "Školska knjiga" i katehetama koji ostvaruju vjerski odgoj u tim školama u Zagrebu i njegovoj okolici, u dvorani "Vijenac" Katoličkog bogoslovnog fakulteta.

Osnovni zadatak ovoga savjetovanja bio je sabiranje prvih iskustava, uočavanje slabosti i razrađivanje strategije daljeg usavršavanja teorije i prakse vjerskog odgoja u srednjim školama.

Uvodna izlaganja su podnijeli dr. Marko Pranjić, ravnatelj Katehetskog salezijanskog centra, dr. Nedjeljko Kujundžić, profesor sistematske pedagogije Filozofskog fakulteta u Zagrebu i vanjski suradnici Katehetskog salezijanskog centra.

Kao središnja ličnost koja je vodila cjelokupnu akciju programiranja vjerskog odgoja u srednjim školama, dr. Pranjić je u svome predavanju iznio smisao i karakteristike četverogodišnjeg programa vjerskog odgoja. Kao prvo naglasio je da je program rađen kao sinteza europskih programa s tim da su ta iskustva prilagođena našim potrebama i mogućnostima. Naime, u koncipiranju ovoga programa korišteni su slični programi (posebno austrijski). Za razliku od programa i načina njegove realizacije u osnovnoj školi, vjerski odgoj u srednjoj školi, naglasio je dr. Pranjić, trebao je voditi računa i o specifičnim psihofizičkim karakteristikama adolescenata. S obzirom na tu činjenicu on je prilagođen tim specifičnostima. Da bi zadovoljio interese adolescenata novi program je kurikularno strukturiran, tj. postavljen je na principe multimedijске prezentacije koje je Crkva primjenjivala tijekom cijele svoje povijesti, jer je dobro uočila značenje višekanalnog angažiranja vjernika i odgajnika (slikom, riječju, glazbom, mirisom, zvukom i svim ostalim ugodajima što optimiraju vjersku komunikaciju između kateheta i učenika i svih njih zajedno s Bogom). Ravnateljima je dr. Pranjić posebno obrazložio sve segmente programa, kako bi oni znali i mogli pomoći katehetama u što efikasnijem realiziranju vjerskog odgoja.

Drugog dana savjetovanja su bili nazočni katehete. Njima je dr. Pranjić iznio rezultate provedene ankete među srednjoškolskim ravnateljima iz kojih se vidi s kojim se problemima još nose katehete i ravnatelji u realizaciji vjerskog odgoja u srednjim školama. (Vidi poseban prikaz ankete u ovom broju "Kateheze"!)

Ravnateljima i katehetama dr. N. Kujundžić je govorio o aspektima pedagoške optimalizacije vjerskog odgoja. Tom prilikom je naglasio kako bi u tome svakako trebalo slijediti edukativnu doktrinu salezijanaca koji više ne polaze u vjerskom odgoju odozgo, tj. deduktivno (što je bila praksa starih katekizama), nego odozdo, tj. od samih živih stanja pojedinaca i grupa s kojima vjeroučitelj komunicira. Budući da su svi ljudi ontološki i ontički usmjereni na spoznaju vrhunskog bića i kako u njima djeluje *lux Dei* (makar i u neznatnim intenzitetima!), oni su zbog toga odgojivi u smislu vjerskog razvoja i rasta. Novi kateheta zato treba da ide *in vivo*, tj. od učenika kakvi su u danom *statusu quo* i postepenim

razvojnim razgovorima otpretava prisutnu iskru svetosti. Otpretavajući je učenik se emancipira, i kada dosegne točku vlastitog obrata, kateheta služi kao servis ubrzanijeg napretka učenika. Budući da je vjerski odgoj usmjeren na prisutnu neprisutnost i kako je on fenomenem Weltanschauunga, naglasio je dr. Kujundžić, vjerski odgoj treba ostvarivati na nekoliko razina, ako se želi postići uspjeh. Prva razina je kognitivna komunikacija s Bogom, i to se ostvaruje uglavnom u školi putem stalnog razgovora kateheta s učenicima. Druga razina je dublje svjedočenje vjere u raznim obrednim aktivnostima, i ona se ostvaruje u crkvama, jer škole nemaju ambijentalne mogućnosti za emocionalno angažiranje učenika. Budući da se svaka prva vjera očituje u neposrednom životu kao karitativna djelatnost, pomaganja svima koji su potrebiti pomoći, treća razina vjerskog odgoja je posvjedočavanje vjere na *djelotvoran* način. Što to znači, najbolje se vidi u današnjoj teškoj situaciji gdje Hrvatska ima blizu milijun prognanika, nebrojeno patnji i drugih teškoća. Istinska karitativna djelatnost je prema tome najdjelotvorniji način svjedočenja vjere i svih njenih odrednica. I, konačno, četvrta razina vjerskog odgoja se očituje u najintimnijem *kontemplativno-meditativnom* komuniciranju svakog pojedinca s Bogom kao vlastitim ciljem, istinom, dobrotom i vrednotom.

Iako se ne možemo pohvaliti da smo dostigli na svim tim razinama puni uspjeh, svi su se sudionici - ocjenjujući doseg vjerskog odgoja u srednjim školama u ovoj prvoj godini njegova stasanja - složili da možemo biti zadovoljni, jer ravnatelji i nastavnici škola pokazuju razumijevanje za optimalizaciju vjerskog odgoja, jer se u lijepom broju u grupama izborne nastave okuplja mladež, a i broj kateheta se sve više povećava. Teološka i katehetska učilišta čine sve da se slijedećih godina još više osposobi kateheta kao i svjetovnih osoba za realizaciju vjerskog odgoja u školama. Sa zadovoljstvom se može konstatirati da katehete imaju i dobro razrađen program vjerskog odgoja. Konačno, ne smijemo ovom prilikom izostaviti i konstataciju da nam i Ministarstvo prosvjete, kulture i športa pruža pomoć svojim zakonskim i upravnim djelovanjem.

Međutim, nama nije stalo do samohvale i samozadovoljstva, nego nam je ponajviše stalo da se vjerski odgoj stalno usavršava i razvija, jer samo tako on može djelovati na rasvjetljavanje puta našoj mladeži koja je zapala u tešku krizu: krizu osobnosti, krizu nekvalitetnog života, krizu izazvanu poplavom droga, prostitucije, krizu besmisla u životu i krizu bezbožnosti. Budući da je kaos i besmisao glavni uzrok ratova, nesnalaženja i rasapa osobnosti, vjerski odgoj dolazi kao antropološki i teološki preventivni spas koji omogućuje mladeži da podiže svoju vertikalnu i tako osmišljava vlastitu egzistenciju.

Da bi se vjerski odgoj već u slijedećoj školskoj godini mogao razvijati i postizati uspjehe u srednjim školama, nužno je najprije uklanjati pogreške, teškoće i vlastite slabosti. Na ovome korisnom savjetovanju su podrobno, do taksativnosti, navodne sve aktualne slabosti i teškoće. U tome popisu teškoća sudionici su posebno apostrofirali one koje treba odmah otklanjati, a to su:

1) Kako tretirati vjerski odgoj? Obaveznim, u statusu izborne ili fakultativne nastave? Iako je bilo različitih opcija, shvaćeno je da je za sam vjerski odgoj i njegovu misiju u sadašnjim prilikama najbolje da on bude izborni nastavni predmet, jer je na taj način riješen problem političke naravi, pa i višekonfesionalnosti itd.

2) Kako vjerski odgoj uvrstiti u nastavnu satnicu?

Vjeroučitelji su bili mišljenja da bi bilo najidealnije da on uđe u redovitu nastavnu satnicu, dok su ravnatelji bili mišljenja da je najbolje vjerski odgoj smještati u prve ili posljednje sate, jer se na taj način rješava problem što će u to vrijeme raditi oni koji se nisu opredijelili za vjerski odgoj.

3) Odnos ravnatelja i nastavnika prema vjerskom odgoju i katehetama? U većini slučajeva taj je odnos korektan, pa i više od toga. Nije potrebno donositi za to posebne uredbe, ali se mora u svim školama osigurati minimum pretpostavki, a to su: suradnički odnosi, međusobno razumijevanje i fer postupci u svim oblicima međukomunikacije.

4) Gotovo su svi sudionici naglasili kako u školama nema ni minimalnih nastavnih sredstava potrebnih za osuvremenjivanje vjerskog odgoja. Zbog toga je zaključeno da se škole što prije obrate na Katehetski salezijanski centar koji raspolaže takvim pomagalima i sredstvima. No usporo doći bi Katehetski salezijanski centar trebao prići izdavanju adekvatnih priručnika za katehete.

5) Da li i u vjerskom odgoju primjenjivati klasično ocjenjivanje? Iako je ovo sporedno pitanje, katehete su naglasile kako je ono postalo u školama vrlo značajno. Naime, neki zlobnici u kuloarima govore da je vjeronauk predmet kojim će učenici povećavati svoj prosjek. Bez obzira na sve kuloarske primjedbe, zaključeno je da u ocjenjivanju u ovome području treba prilaziti vrlo obazrivo i odgovorno. Opisnim ocjenjivanjem bi se, naglašeno je, mogle izbjeći razne teškoće koje se sada pojavljuju.

6) Kako predavati ovaj "predmet"? Svi su sudionici s pravom naglasili: "ne predavački", tj. ne u smislu dostavljanja gotovih informacija, nego što prisnijim razgovorima, induktivno, majeutički, jer sam učenik treba da rađa u sebi vlastite spoznaje i otkriva Boga u sebi. Kateheta mu pri tome služi kao poticatelj, invigilator, animator, akcelerator, komunikator. Ovaj "predmet" zato treba, kako je to dobro rekao jedan od sudionika, ostvarivati apostolski, tj. iz neposrednog kontakta s učenicima, a ne dociranjem, još manje egzegezom starih tekstova itd.

7) Da li su i drugi nastavnici obavezni na vjersko odgajanje unutar svoga predmeta? Danas je najpogodnije povijesno vrijeme za religiju uopće, a posebno za vjerski odgoj, jer su egzaktne znanosti došle, da tako kažemo, do bližeg dodira s Bogom iznutra. Naime, fizika tako kao i matematika na kraju svih svojih spoznaja ukazuju na postojanje jedne kozmičke superinteligencije (Boga). Znanstvena kao i ljudska obaveza je svakog nastavnika zato da to učenicima kaže, jer će se to pozitivno odraziti na vjerski odgoj, a nijednoj znanosti ne smetaju takve spoznaje do kojih su došli upravo velikani kao Einstein i drugi. Rečeno je da bi u tu svrhu bilo dobro što prije izdati jedan zbornik u kojem bi se na jednom mjestu sabrali citati i odlomci takvog interdisciplinarnog znanstvenog svjedočenja vjere u Boga.

8) Kako plaćati katehete za njihovo djelovanje? Budući da je to zadatak prosvjetnih vlasti, ovaj problem će one riješiti svojim posebnim aktima.

Kada se na kraju sabere sve što je rečeno u ova dva dana, a iskazano je mnogo korisnih iskustava, onda se može zaključiti da je ovo savjetovanje dobro došlo, posebno što je održano prije završetka prve školske godine vjerskog odgoja u srednjim školama, jer će razmišljena mišljenja pomoći katehetama da mnoge probleme i sami riješe.

BOŽE TADIĆ